

Wat kan de MR betekenen voor leerlingen die opgroeien in armoede?

Beleid op school voor leerlingen die opgroeien in armoede

Inleiding

Armoede is een hardnekkig probleem waar ook het onderwijs mee te maken heeft. Leerlingen die opgroeien in armoede hebben vaak slechtere schoolprestaties, worden uitgesloten van deelname aan activiteiten en worden soms gepest vanwege het lage huishoudinkomen. Scholen kunnen samen met de medezeggenschapsraad in actie komen zodat leerlingen op school minder last hebben van een thuissituatie waar (te) weinig geld beschikbaar is. Immers, door gelijke kansen voor alle leerlingen te creëren, worden de negatieve gevolgen van armoede beperkt.

De rol van de MR bij het bevorderen van gelijke kansen

Het bevoegd gezag van de school, de directeur, is eindverantwoordelijk voor het reilen en zeilen op school. Hij/zij is degene die voorstellen voor nieuw beleid aan de (G)MR voorlegt. De (G)MR kan bij het beoordelen hiervan overwegen of er in het voorgestelde beleid voldoende rekening wordt gehouden met leerlingen die in armoede opgroeien. De (G)MR heeft bij het vaststellen van beleid op school diverse bevoegdheden, bijvoorbeeld het instemmings- en adviesrecht. Daarnaast heeft de MR recht op informatie en mag de MR zelf initiatief nemen om nieuw beleid op school te ontwikkelen. In deze handreiking staat hoe de (G)MR zijn bevoegdheden kan gebruiken om ervoor te zorgen dat bij het beleid op school rekening wordt gehouden met leerlingen die in armoede opgroeien.

Informatierecht

De MR kan de directie van de school om informatie vragen over het beleid voor leerlingen die in armoede opgroeien. De medezeggenschapsraad heeft recht heeft op alle informatie die nodig is om de taken goed uit te voeren (artikel 8 lid 1 Wms). Op plannen of besluiten van de schoolleiding waar de MR geen formele advies- of instemmingsbevoegdheid heeft, mag de medezeggenschapsraad wel altijd ongevraagd advies uitbrengen.

Initiatiefrecht

De MR mag zelf initiatief nemen om beleid over armoede op school te ontwikkelen (artikel 6 lid 2 Wms) door zelf een voorstel te schrijven of door de directeur te vragen om armoedebeleid te ontwikkelen. De directeur moet binnen drie maanden een schriftelijke reactie aan de MR sturen, maar voordat dat gebeurt, biedt de directeur de MR de mogelijkheid om met hem/haar te overleggen over het initiatief van de MR. Scholen zijn wettelijk niet verplicht om armoedebeleid te formuleren, maar als het er om gaat om gelijke kansen voor alle kinderen te creëren, ligt dit wel voor de hand.

Instemmingsrecht

Het instemmingsrecht van de (G)MR betekent dat voorstellen voor nieuw beleid ter instemming worden voorgelegd aan de (G)MR. Zonder instemming kan het voorgenomen beleid niet worden uitgevoerd. Het instemmingsrecht kan gelden voor de gehele MR of voor een geleding.

Instemmingsrecht gehele MR

Het aanbieden van lesprogramma's op het gebied van omgaan met geld is een onderdeel van het schoolplan. De MR heeft een instemmingsbevoegdheid bij het vaststellen van het schoolplan of bij wijzigingen daarvan (artikel 10 lid 1b Wms). De MR kan de directie via het initiatiefrecht verzoeken een dergelijk programma-aanbod op te nemen in het schoolplan van de school.

Instemmingsrecht oudergeleding

Als het gaat om beleid op school met de focus op armoede heeft de oudergeleding bij verschillende onderwerpen een instemmingsbevoegdheid. Deze onderwerpen hebben vaak betrekking op een vrijwillige financiële bijdrage die van ouders wordt gevraagd.

De oudergeleding in het basisonderwijs en de ouder/leerlingeleding in het VO hebben instemmingsrecht bij:

1. het beleid over activiteiten die buiten schooltijd worden georganiseerd (artikel 13 lid 1j en artikel 14 lid 1b Wms);
2. het bepalen van de hoogte en de bestemming van de vrijwillige ouderbijdrage (artikel 13 lid 1c en artikel 14 lid 2c Wms);
3. het beheersbaar houden van de schoolkosten in het V(S)O (artikel 14 lid 2d Wms);
4. keuze van organisatie tussenschoolse opvang (artikel 13 1f Wms);
5. vaststellen van de schoolgids (artikel 13 lid 1g en artikel 14 1a Wms).

Hieronder wordt beschreven hoe dit kan worden gehanteerd.

1. Activiteiten buiten onderwijstijd op school onder verantwoordelijkheid van de school

Hierbij kan worden gedacht aan schoolreizen, huiswerkklassen, debatclubs, sportactiviteiten, verlengde schooldag activiteiten, winstersport reizen, excursies, enz. In het najaar 2020 is wettelijk vastgelegd dat de ouderbijdrage altijd vrijwillig is en dat leerlingen nooit mogen worden buitengesloten van activiteiten die daarvan worden bekostigd. De MR kan erop letten dat de school duidelijk vermeldt dat het om een vrijwillige ouderbijdrage gaat en dat ongeacht of ouders deze bijdrage wel of niet betalen, alle leerlingen aan de activiteiten kunnen deelnemen.

2. Bepalen van de hoogte en de bestemming van de vrijwillige ouderbijdrage

De oudergeleding van de MR kan samen met de directie een inschatting maken van de bijdrage die de ouders van de school kunnen betalen en kritisch nagaan of alle activiteiten noodzakelijk en wenselijk zijn. Bij het bepalen van de hoogte en de bestemming van de vrijwillige ouderbijdrage heeft de oudergeleding instemmingsrecht (artikel 13 lid 1c en artikel 14 lid 2c Wms). De oudergeleding van de MR kan ook instemmen met het voorstel om geen vrijwillige ouderbijdrage meer te vragen, en dat alle activiteiten door school worden betaald.

3. Beheersbaarheid schoolkosten V(S)O

In het V(S)O zijn alle leermiddelen die leerlingen nodig hebben voor het volgen van onderwijs in principe gratis toegankelijk. Toch worden ouders geconfronteerd met kosten die zij moeten maken voor woordenboeken, atlanten, (dure) rekenmachines, tablets en laptops. De oudergeleding van de MR kan er zorg voor dragen dat er schoolbeleid is om deze kosten te beperken en te zorgen voor alternatieven voor leerlingen waarvan de ouders deze kosten niet kunnen betalen. Ook kan de MR stimuleren dat de directie van de school een lijst maakt waarop instanties staan vermeld waar ouders terecht kunnen voor aanvullende financiële middelen.

4. Keuze van organisatie tussenschoolse opvang

De wijze waarop een school de tussenschoolse opvang organiseert kan grote gevolgen hebben voor de financiën van ouders. Als er bijvoorbeeld voor een commerciële opvangorganisatie wordt gekozen kan het zijn dat niet alle leerlingen hier gebruik van kunnen maken. Veel scholen hebben om deze reden gekozen voor een continurooster. In dat geval hoeven ouders geen extra kosten te maken voor de opvang tussen de middag op school.

5. Vaststellen schoolgids

In de schoolgids staat vermeld wat de hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage is en hoe de organisatie daarvan geregeld is. De wet verplicht het vrijwillige karakter van de ouderbijdrage te noemen in de schoolgids. Ook in verdere communicatie rondom de ouderbijdrage, zoals het formulier voor het innen van de ouderbijdrage, dient duidelijk te worden vermeld dat deze bijdrage vrijwillig is (artikel 16, lid 1 sub e; artikel 44 lid 2 WPO).

Ook speelt het vraagstuk wie de vrijwillige ouderbijdrage int. Doet de school dit zelf of wordt dit georganiseerd door bijvoorbeeld de ouders van een ouderraad/oudervereniging.

De MR kan er op letten dat er een overzicht in de schoolgids wordt opgenomen van alle kosten die gemaakt worden om leerlingen naar school te laten gaan. Hierbij kan worden gedacht aan vrijwillige ouderbijdrage, een bijdrage voor schoolreisjes en schoolkamp, aanschaf gym schoenen en sportkleding, de lunch, de broodtrommel, verplicht fruit, de traktatie met de verjaardag, cadeautjes voor leerkrachten, enz.

Instemmingsrecht personeelsgeleding

Om te zorgen dat het onderwijspersoneel goed in staat is om te signaleren of er sprake is van armoede bij leerlingen is aanvullende scholing nodig. De personeelsgeleding van de MR heeft een instemmingsrecht bij het nascholingsaanbod (artikel 12 lid 1c Wms). Daarnaast moet binnen het taakbeleid van scholen duidelijk zijn wie verantwoordelijk is voor het signaleren van armoede en om leerlingen die in armoede opgroeien te ondersteunen. Dit kan worden opgenomen in het taakbeleid. De personeelsgeleding van de MR heeft een instemmingsbevoegdheid bij het vaststellen van het taakbeleid en het werkverdelingsplan (artikel 12 lid 1 p Wms).

Adviesrecht

De MR heeft een adviesrecht als het gaat om het meerjarig financieel beleid op hoofdlijnen op school (artikel 11 lid 1 b Wms) en de GMR heeft adviesrecht als het gaat om de verdeling van de middelen over de verschillende scholen en het meerjarig financieel beleid van het schoolbestuur (artikel 16 lid 2a Wms). Bij het ontwikkelen en vaststellen van financieel beleid worden keuzes gemaakt die grote impact kunnen hebben op leerlingen die in armoede opgroeien. Bijvoorbeeld een besluit als het wel of niet vragen van een vrijwillige ouderbijdrage voor activiteiten en schoolreizen. Er zijn schoolbesturen en scholen die besloten hebben dit niet meer te doen en de activiteiten en schoolreizen uit eigen middelen te financieren. Zij hebben besloten om 0,5 % van hun begroting te besteden aan deze activiteiten waardoor scholen/ouderraden verzekerd zijn van voldoende budget om schoolreizen en activiteiten te organiseren en er aan ouders geen vrijwillige ouderbijdrage meer hoeft te worden gevaagd.

Bevoegdheden MR om armoede op de kaart te zetten

Instemmingsrecht MR

- vaststellen van het schoolplan of bij wijzigingen daarvan (artikel 10 1 b Wms);

Instemmingsrecht oudergeleding MR

- het beleid over activiteiten buiten onderwijstijd op school (art. 131 j en artikel 14 1 b Wms);
- het bepalen van de hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage (artikel 13 1 c Wms);
- beheersbaarheid ouderbijdrage V(S)O (artikel 14 2 d Wms);
- keuze van de organisatie voor tussenschoolse opvang (artikel 13 1 f Wms);
- vaststellen van de schoolgids (artikel 13 1 g en artikel 14 1 a Wms).

Instemmingsrecht personeelsgeleding MR

- nascholing (artikel 12 1 c Wms);
- taakbeleid (artikel 12 1 h Wms);
- werkverdelingsplan (artikel 12 1 p Wms).

Adviesrecht (G)MR

- financieel beleid op hoofdlijnen op school (artikel 11 1b Wms);
- financieel beleid van het schoolbestuur (artikel 16 2 a Wms).

Tips voor de MR om de focus op armoede te krijgen op school

- zorg voor goede medezeggenschap met respect voor elkaars standpunten en belangen;
- ken de doelgroep van de school. Weet of de ouders van de school wel of niet de gevraagde vrijwillige ouderbijdrage kunnen betalen;
- maak een overzicht van alle schoolkosten die ouders moeten maken om hun kind naar uw school te laten gaan;
- laat u informeren over de hulpverlening in en rondom de school als het gaat om ondersteuning bij armoede;
- organiseer als MR een ouderavond over opgroeien in armoede met ervaringsdeskundigen om het onderwerp bespreekbaar te maken met alle ouders op school;
- gebruik bij voorstellen de handreiking: Omgaan met armoede op school voor PO en VO van Mariëtte Lusse en Annelies Kassenberg;
- houd rekening met verborgen armoede. Ouders die het financieel moeilijk hebben, hebben recht op privacy hierover. De school mag op geen enkele manier hierover informatie uitwisselen met andere ouders. Neem de wetgeving van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) in acht.

Meer informatie over dit onderwerp

Zie voo.nl/cursussen voor cursussen van de VOO voor ouderraden.

Zie voo.nl/armoede voor meer informatie over armoede en school. Hier vindt u ook:

- De handreiking Omgaan met armoede op school.
- De handreiking MR en de vrijwillige ouderbijdrage.

Geraadpleegde bronnen

- Wet medezeggenschap op scholen
- Wet primair onderwijs
- Handreiking: Omgaan met armoede op school voor PO en VO van Mariëtte Lusse en Annelies Kassenberg
- Richtlijnen vrijwillige ouderbijdrage PO raad en Ouders & Onderwijs

Deze handreiking is geschreven door Elles Verschoor, MSc beleidsadviseur van de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO).

Contact:

Heeft u vragen over deze handreiking of wilt u meer weten?

Mail: helpdesk@voo.nl

Telefoon: 036 711 6178 (Bereikbaar op schooldagen tussen 10.00 en 13.00 uur.)

De VOO Helpdesk geeft snel en deskundig antwoord op uw vragen over medezeggenschap en ouderraden op school. Leden kunnen gratis gebruik maken van deze service.

